

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Hírszolgálat egyes anyagainak szerzői, illetve kapcsolódó jogi védelme és a vonatkozó szerződések

Ügyszám: SZJSZT 18/2004

A megbízó által feltett kérdések:

1. Figyelemmel arra, hogy május 1. óta EU tagok vagyunk, nyilvánvalóan az adatbázisokkal kapcsolatos az a direktíva is kiterjed ránk, amelynek értelmében az adatbázisokból igénybe vett információ (hír, fotó) jogszerűtlen használója ellen fel lehet lépni. Ez irányban hat a magyar szerzői jogi törvény adatbázissal kapcsolatos módosítása is. A kérdés az, hogy vajon a magyar jogalkalmazástól erre vonatkozó bírói gyakorlat hiányában milyen magatartás várható el, ha eljárást kezdeményezünk a jogosulatlan felhasználás tekintetében, és milyen speciális szempontokra kell különösen figyelemmel lennünk egy erre irányuló kereset összeállításánál?
2. A korábbi szakvélemény részletesen elemezte, a hír illetőleg az információ szerzői jogi szempontból való megítélésének problematikáját. Ennek ismeretében merült fel bennünk az a megoldási lehetőség, hogy az általunk közzétett híreket formailag is megbontjuk, egy kizárólag tényközlő részre, mely szerzői jogi védelmet nem von maga után, és egy ahhoz kapcsolódó kiegészítő részre, amely a tényinformáció részleteit világítja meg, ill. ahhoz adott kommentárokat közöl, továbbá a háttérrel/előzményeket tartalmazza. E második rész újságírói szellemi munka, amely szerintünk hozzáadott értéket képvisel. Ez a formai elkülönítés azt eredményezhetné, hogy esetleg felhívnanánk külön a figyelmet is arra, hogy mely rész az, amellyel kapcsolatban a szerzői jog alapján (is) fellépne a jogosulatlan felhasználás ellen. Szeretnénk e vonatkozásban a Testület egyetértését, illetőleg ha az általunk tervezett megoldást nem tartják megfelelőnek, kritikai észrevételüket beszerezni.
3. Kérnénk a Testület álláspontját abban a kérdésben is, hogy mely jogi konstrukció az – álláspontjuk szerint – amely alapján bármely (külső és belső szerzővel kötött felhasználói szerződés birtokában a megbízó jogszerűen korlátlan felhasználási jogot szerezhet egy adott írásra, fotóra, grafikára, mind a saját kiadása, mind pedig más (pl.: internetes vagy mobiltelefonos) felhasználás érdekében.

Az eljáró tanács válasza a megbízó által feltett kérdésekre:

Ad 1. („Figyelemmel arra, hogy május 1. óta EU tagok vagyunk, nyilvánvalóan az adatbázisokkal kapcsolatos az a direktíva is kiterjed ránk, amelynek értelmében az adatbázisokból igénybe vett információ (hír, fotó) jogszerűtlen felhasználója ellen fel lehet lépni. Ez irányban hat a magyar szerzői jogi törvény adatbázisokkal kapcsolatos módosítása is. A kérdés az, hogy vajon a magyar jogalkalmazástól erre vonatkozó bírói gyakorlat hiányában milyen magatartás várható el, ha eljárást kezdeményezünk a jogosulatlan felhasználás tekintetében, és milyen speciális szempontokra kell különösen figyelemmel lennünk egy erre irányuló kereset összeállításánál?”)

Bevezető megjegyzések

Szerzői jogunknak az Európai Unió szerzői és szomszédos jogi irányelveivel – az ún. *acquis communautaire* erre a jogterületre eső részével – való teljes összhangját a többek között a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényt (a továbbiakban: az Szjt.) is módosító 2003. évi CII. törvény teremtette meg, amely 2004. május 1.-jén lépett hatályba. Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az adatbázisok védelméről szóló 1996. május 11.-ei 96/9/EK számú irányelvében foglaltakat azonban már a 2002. január 1.-jén hatályba lépett 2001. évi LXXVII. törvény átültette szerzői jogunkba. Tehát az a helyzet, amelyet a kérdés az adatbázisok védelméről helyesen leír, már 2002 elejétől fennáll.

Az adatbázisok előállítóinak a védelméről szóló és a fenti irányelvben foglaltakat átültető rendelkezéseket az Szjt. új XI/A. Fejezete foglalja magában. A könnyebb hozzáférhetőség kedvéért, a fejezet szövegét az eljáró tanács mellékeli a szakértői véleményhez (ld. az I. Mellékletet).

A kérdés konkrétan „az adatbázisokból igénybe vett információ (hír, fotó)” jogszerűtlen felhasználására vonatkozik.

E kérdés megválaszolása szempontjából különbséget kell tenni egyrészt az adatbázisokban foglalt és önmagában nem védett információ (hír, stb.), másrészt pedig az adatbázisban foglalt önmagában is szerzői jogi védelmet élvező alkotások (mint amilyenek általában a kérdésben szereplő fotók is lehetnek) felhasználása között.

Az adatbázisok szerzői jogi védelem alá nem tartozó tartalmi elemeinek a kapcsolódó jogi védelme

Mint ahogyan a mellékelt fejezetben foglaltakból kitűnik, az adatbázisokban foglalt önmagában nem védett információ (így pl. egy puszta hír, amely nem felel meg a szerzői jogi védelem feltételeinek) önmagában nem válik általában védetté az adatbázisok előállítóinak az ún. kapcsolódó jogi védelme alapján. Az adatbázis előállítójának csak akkor szükséges a hozzájárulása – s csak akkor jár díjazás az érintett felhasználásokért – ha az adatbázis tartalmának *egészét vagy jelentős részét* használják fel (i) másolat készítése (többszörözés) útján (amire a törvény „kimásolás”-ként utal); vagy (ii) az adatbázis példányainak a hozzáférhetővé tételével terjesztés, illetve az Szjt. 26. §-ának (8) bekezdése szerinti nyilvánossághoz közvetítés (ide értve az Internet útján való interaktív hozzáférhetővé tételt is) útján (amely cselekményekre a törvény együttesen „újrahasznosítás”-ként utal).

Ez az ún. kapcsolódó jogi védelem akkor illeti meg az adatbázis előállítóját, ha az adatbázis tartalmának megszerzése, ellenőrzése vagy megjelenítése jelentős ráfordítást igényel. Az eljáró tanács úgy véli, hogy egy híryanagot, napra kész – vagy akár szinte percre kész – időszerű információt tartalmazó adatbázis esetén minden bizonnyal jelentős ráfordítást igényel legalább is az adatbázis tartalmának a megszerzése, illetőleg ellenőrzése.

A fentiekből kitűnik, hogy az egyes szerzői jogi védelem alá nem eső hírek átvétele nincs az adatbázis előállítójának a hozzájárulásához kötve. Hozzájárulás általában csak akkor szükséges az ilyen módon nem védett adatok esetében, ha azok mennyisége már eléri az adatbázis tartalmának a jelentős részét. Annak a kimunkálása, hogy a tartalom milyen része tekinthető már jelentősnek, a bíróságok feladata lesz majd. Ebben a Szerzői Jogi Szakértő

Testület is szerepet játszhat, hisz, megfelelő megkeresés, illetve megbízás esetén, hatásköre kiterjed az ilyen természetű ügyekre is. Konkrét ügyek megítélésén át alakulhat ki a megfelelő gyakorlat.

Valószínűnek tartja azonban az eljáró tanács, hogy a megbízó elsősorban azokkal szemben kíván fellépni – legalább is első lépésként – akik ismételten, bizonyos rendszerességgel másolják ki, illetve hasznosítják újra az adatbázisaikban foglaltakat. Ilyenkor viszont nem feltétel az, hogy az egyes esetekben az adatbázis tartalmának a jelentős részét használják fel, miután az Sztj. 84/A.§-ának a (3) bekezdése szerint „[a]z adatbázis előállítójának hozzájárulása nélkül *ismételten és rendszeresen nem másolható ki, illetve nem hasznosítható újra az adatbázis tartalmának jelentéktelen része sem, ha ez sérelmes az adatbázis rendes felhasználására vagy indokolatlanul károsítja az adatbázis előállítójának jogos érdekeit*” [a kiemelés az eljáró tanácstól].

Az Sztj. új XI/A. Fejezete tartalmaz kivételeket is. Ezek azonban aligha alkalmazhatók az olyan esetekben, amelyekkel szemben a megbízó adatbázisai tekintetében fel kíván lépni a jogszerűtlen felhasználókkal szemben.

Az adatbázisokba foglalt szerzői jogi védelem alá eső alkotások (különösen a fényképeszeti művek) védelme

Az Sztj. új 84/A. §-ának a (8) pontja kimondja, hogy „[a]z adatbázis előállítójának jogai nem érintik az adatbázisba felvett művek szerzőinek a jogait, illetve az adatbázis tartalmának egyes elemeire vonatkozó egyéb jogokat.”

Ez természetesnek látszik. Az eljáró tanács mégis azért utal erre a rendelkezésre, mert a kérdésben az adatbázisokban foglaltak hozzájárulás nélküli felhasználásának a példái között a fotók is szerepelnek.

Ezzel kapcsolatban az eljáró tanács úgy véli, hogy a megbízó fotói elsöprő többsége az Sztj. 1. §-ának a szerzői jogi védelemben részesülő műveket példálózó jelleggel felsoroló (2) bekezdésében említett „fotóművészeti alkotások” minősítés alá esik. Az új Sztj. megszüntette fényképeknek a régi – 1969-es – Sztj-ben szereplő (a szerzői jognál alacsonyabb szintű és formalitáshoz is kötött) „rokonjogi” védelmét, s a fényképeszeti alkotásokat ugyanolyan feltételekkel védi, mint az irodalmi és művészeti művek egyéb kategóriáit.

Valójában a „fotóművészeti” jelző is némileg félrevezető az új szabályozás tükrében, s emlékeztet a „művészi” jelzőre a régi Sztj. végrehajtási rendeletében szereplő példálózó listában említett „művészi fényképek” esetében, amely az „egyszerű” – s legfeljebb csak „rokonjogi” védelmet élvező – fényképekhez képest meglevő különbséget hangsúlyozta. (Talán helyesebb lett volna most az új Sztj-ben a Berni Unió Egyezmény 2. Cikke (1) bekezdésében szereplő „photographic work”-nek megfelelő „fényképeszeti mű” kifejezést használni.) Az új törvény szerint nincs szükség a fényképek esetén valamilyen speciális „művészi” jellegre; szerzői jogi védelmük egyetlen feltétele az, hogy megfeleljenek az eredetiség fogalmának. Ez a fogalom pedig – az (egészséges és észszerű) európai és nemzetközi jogfejlődéshez igazodóan – jóval kevésbé igényes feltételek meglétét kívánja meg, mint ahogyan az a régi Sztj. esetében volt irányadó. Elegendő az, hogy a produktumban az egyéni jelleg valamely minimuma megnyilvánuljon; tehát, hogy az ne legyen teljesen meghatározva a körülmények vagy az alkalmazott eszközök által; legyen legalább minimális

tere a különböző megoldások közötti emberi választásnak, továbbá, hogy ne egy meglévő alkotásnak szolgai másolásáról legyen szó.

Ezzel kapcsolatban az eljáró tanács utal arra az állásfoglalásra, amelyet egy, a meglévő nemzetközi normákat, s mindenekelőtt a Berni Unió Egyezményét értelmező kormányzszakértői értekezlet fogadott el az említett egyezményt kezelő Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) és az UNESCO közös égisze alatt a fényképészeti művek szerzői jogi védelmének a feltételeiről: „Minden olyan fényképet, amely eredeti elemeket tartalmaz, fényképészeti műként kell védeni. Minden fényképet úgy kell tekinteni, mint amely eredeti elemeket tartalmaz, és így mint amely fényképészeti műnek számít, azoknak az eseteknek a kivételével, ahol a fényképet készítő személynek semmilyen befolyása nincs a kép megalkotására vagy más fontos elemeire.”¹ Az elfogadott irányelv indokolása az automatikus közlekedés-ellenőrző fényképezőgépek, illetve a pénzbedobással működő fotó-automaták által készített képeket említi olyanokként, mint amelyeket például nem indokolt az említett ismérvek alapján fényképészeti műnek tekinteni.²

Egy reális, csupán minimális feltételeket tartalmazó eredetiség-teszt alkalmazását írja elő külön a fényképészeti alkotásokra a szerzői jog és egyes kapcsolódó jogok védelmi idejéről szóló, 1993. október 29.-én elfogadott 93/98/EGK számú irányelv is. Az irányelv 6. Cikke a fényképek eredetiségének, és így fényképészeti mű jellegének, egyedüli és kizárólagos feltételeként azt határozza meg, hogy a szerző saját szellemi alkotásáról legyen szó (tehát, hogy legyen valamilyen minimális tere az egyéni jellegnek, s ne legyen egy másik mű szolgai másolásáról szó).

Mindezek alapján fejtette ki az eljáró tanács a fentiekben azt a véleményét, hogy a megbízó fotói elsöprő többsége szerzői jogi védelemben kell, hogy részesüljön – függetlenül attól, hogy adatbázis részévé vált-e vagy sem.

Ad 2. („A korábbi szakvélemény részletesen elemezte a hír, illetőleg az információ szerzői jogi szempontból való megítélésnek a problematikáját. Ennek ismeretében merült fel bennünk az a megoldási lehetőség, hogy az általunk közzétett híreket formailag is megbontjuk, egy kizárólag tényközlő részre, mely szerzői jogi védelmet nem von maga után, és egy ahhoz kapcsolódó kiegészítő részre, amely a tényinformáció részleteit világítja meg, illetve ahhoz adott kommentárokat közöl, továbbá a háttérrel/előzményeket tartalmazza. E második rész újságírói szellemi munka, amely szerintünk hozzáadott értéket képvisel. Ez a formai elkülönítés azt eredményezné, hogy esetleg felhívnánk külön a figyelmet is arra, hogy mely rész az, amellyel kapcsolatosan a szerzői jog alapján (is) fellépni a jogosulatlan felhasználás ellen. Szeretnénk e vonatkozásban a testület egyetértését, illetőleg ha az általunk tervezett megoldást nem tartják megfelelőnek, kritikái észrevételüket beszerezni.”)

Az eljáró tanács a kérdésben vázolt ötletet megvalósíthatónak és olyannak tartja, amely mind a jogtulajdonos, mind pedig a felhasználók dolgát megkönnyítheti.

¹ Ld. „Photographic Works - Preparatory Document and Report of the WIPO/Unesco Committee of Governmental Experts”, *Copyright* (a WIPO időközben megszűnt havi folyóirata), 1988 júniusi szám, 271. old.

² *Ibid*, 270 old., 42. bek.

Ehhez, a következő megjegyzéseket kívánja fűzni az eljáró tanács:

a) Azoknak az elemeknek a megjelölése, amelyekről azt tartja a megbízó, hogy nem állnak szerzői jogi védelem alatt, nyilvánvalóan szabad kezűt adna a felhasználóknak akkor is, ha a megbízó esetleg túl „liberálisan” állapítaná meg a védett és nem védett elemek közötti választóvonalat, s így esetleg olyan elemek is ebbe a csoportba kerülnének, amelyeknek az esetében mégis fennállhatnak a szerzői jogi védelem feltételei. Ez azért lenne így, mert a szerzői jogi védelemre alkalmas ilyen elemek esetében is egyértelműen nyilvánvalóvá tenné azt a megbízó, hogy nem kíván hozzájárulási jogával élni.

b) Ezzel szemben azoknak az elemeknek a tekintetében, amelyekről a megbízó nyilvánítaná, hogy azokat szerzői jogi védelem alá esőknek tekinti, nem beszélhetnének szükségszerűen abszolút bizonyosságról. Elképzelhetők ugyanis bizonyos határesetek, amelyekben a szerzői jogi védelem feltételeinek a meglétét esetleg vitatni lehetne, jóllehet a megbízó a szerzői jogi védelem alatt állók közé sorolhatóan nyilvánította az érintett elemeket. Remélhető azonban, hogy az ilyen esetek száma, amennyiben egyáltalán előfordulnának, minimális lenne.

c) A kérdés a szerzői jogra vonatkozik. Indokolt lehet azonban a megbízó bizonyos információs forrásaiban az adatbázis-előállítók kapcsolódó jogaiból adódó védelem terjedelmének és feltételeinek a felhasználók számára való tisztázása is.

Ad 3. („Kérnénk a testület álláspontját abban a kérdésben is, hogy mely jogi konstrukció az – álláspontjuk szerint – amely alapján bármely (külső és belső) szerzővel kötött felhasználói szerződés birtokában a megbízó jogszerűen korlátlan felhasználási jogot szerezhethet egy adott írásra, fotóra, grafikára, mind a saját kiadása, mind pedig más (pl: internetes vagy mobiltelefonos) felhasználás érdekében.”)

Az eljáró tanács úgy értelmezi, hogy a „belső” szerzők kifejezés a megbízóval munkaviszonyban álló, míg a „külső” szerzők kifejezés a megbízóval ilyen viszonyban nem álló szerzőket jelöli. Az alábbiakban, külön-külön adja meg válaszát az említett két esethez.

Jogszerzés a megbízóval munkaviszonyban álló szerzőktől

Az Szt. nem tartalmaz külön rendelkezést arra, hogy a munkaviszonyban alkotó szerzők esetében ki az eredeti jogtulajdonos. Így az ilyen esetekben is elvileg a szerző, nem pedig a munkáltató, rendelkezik a jogokkal eredeti jogosultként.

Azonban, az Szt. 30. § külön szabályokat tartalmaz a vagyoni jogoknak a munkaadóra való átszállásáról, illetve a munkaviszonyban alkotott művek egyéb vonatkozásairól. A § rendelkezéseit a könnyebb hozzáférés céljából teljes egészében idézzük az alábbiakban:

„(1) Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés alapján megszerzett vagyoni jogok a munkáltató személyében bekövetkezett jogutódlás esetén átszállnak a munkáltató jogutódjára.

(3) A szerzőt megfelelő díjazás illeti meg, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza.

(4) A szerző a munkáltató jogszerzése esetén is jogosult marad arra a díjazásra, amely e törvény alapján a felhasználás jogának átruházását követően is megilleti.

(5) Ha a mű elkészítése a szerzőnek munkaviszonyból folyó kötelessége, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül. A mű visszavonására irányuló szerzői nyilatkozat (13. §) esetén a munkáltató köteles a szerző nevének feltüntetését mellőzni. Ugyancsak mellőzni kell a szerző kérésére nevének feltüntetését akkor is, ha a művön a munkáltató a munkaviszonyból eredő jogaival élve változtat, de a változtatással a szerző nem ért egyet.

(6) A szerző munkaviszonyból folyó kötelessége teljesítéseként megalkotott művel kapcsolatos jognyilatkozatokat írásba kell foglalni.

(7) A munkaviszonyból folyó kötelesség teljesítéseképpen elkészített műre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell, ha közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy, vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a művet.”

A fentiekből kitűnik, hogy a munkaviszonyban alkotó szerzők esetében az a legfontosabb feltétele a megbízó részéről a szükséges vagyoni jogok megszerzésének, hogy a szerzőknek az érintett művek megalkotására vonatkozóan a munkaviszonyból folyó kötelességét írásban pontosan rögzítsék. A munkaviszonyból folyó kötelességből alkotott művek esetén – a régi Sztj. szabályozásától eltérően – nem egyszerűen felhasználási jogot nyer a munkáltató, hanem az összes vagyoni jogok tulajdonosává válik.

A fent idézett (3) és (4) bekezdés külön megjegyzést igényel.

A (3) bekezdésből általában az következik, hogy mindaddig, amíg a munkáltató a saját tevékenységi körében használja fel a vele munkaviszonyban alkotók műveit, nem köteles a felhasználásáért külön díjat fizetni a szerzőnek (a szerző díjazásának ilyenkor a munkabér és az ahhoz kapcsolódó esetleges járulékok számítanak). Külön díj akkor jár a szerzőnek, ha a felhasználás túllépi a munkáltató tevékenységi körét (ami a másoknak adott felhasználási engedélyek adásakor, illetve a vagyoni jogok átruházásakor következhet be). Egy hírszolgálat esetében, mint amilyen a megbízó, azonban megfelelően kell értelmezni ezt a rendelkezést. Az ilyen intézmények esetében a munkáltató tevékenységi körébe tartozik a hírszolgálati információ – megfelelő ellenérték fejében – mások (újságok, folyóiratok, az elektronikus média, stb.) rendelkezésére bocsátása felhasználási engedélyek adásával. Amíg tehát ebben a körben marad a felhasználás, nem értelmezhető a (3) bekezdés akként, hogy azért külön díjazás jár. (Érdemes lenne megvizsgálni a megbízó munkavállalóira vonatkozó esetleges kollektív szerződést, illetve ennek hiányában a munkaköri leírásokat abból a szempontból, hogy ezek tükrözik-e a fentiekben vázolt jogi helyzeteket.)

A (4) bekezdés az Sztj. olyan különös rendelkezéseire vonatkozik, amelyek aligha alkalmazhatóak a megbízó kérdéseiben érintett művekre és felhasználási módokra. Lényegében az Sztj. 23. §-ának a (6) bekezdéséről van szó, amely a filmalkotásokra és a

hangfelvételekben foglalt művekre vonatkozó bérbeadási jogról rendelkezik.

Jogszerzés a megbízóval munkaviszonyban nem álló szerzőktől

A kérdés a „korlátlan felhasználási jog” szerzésének a lehetőségéről szól. Ennek a jelentése értelmezésre szorul, de előre is kijelenthető, hogy minden vonatkozásban „korlátlan” felhasználási jog nem szerezhető az ilyen szerzőkkel kötött szerződés alapján.

Mindehhez elsősorban az Szt-nek a felhasználási szerződésekre vonatkozó (a 42-55. §-ban foglalt) általános szabályait szükséges figyelembe venni. Ezeket a szabályokat a könnyebb elérhetőség érdekében ugyancsak reprodukálja az eljáró tanács e vélemény mellékleteként (ld. a II. Mellékletet), s itt, a vélemény szövegében csak a kérdés szempontjából leginkább lényegesnek számító rendelkezésekre hívja fel a figyelmet.

Amennyiben a megbízó a lehető legszélesebb felhasználási jogot kíván szerezni, szükség van arra, hogy a megbízó a „szabadúszó” szerzőkkel kötött szerződésekben éljen bizonyos lehetőségekkel, amelyek csak kifejezett kikötés estén állnak fenn (tehát, hogy a kifejezett kikötést tartalmazzák a szerződések). (Ld. különösen a 43. § (1) bekezdését kizárólagos jog szerzéséről; a 46. § (1) bekezdését a felhasználási jog átruházhatóságáról; a 47. § (1) bekezdését az átdolgozás lehetőségéről; és a 47. § (3) bekezdését a többszörözési jog terjedelméről.)

A lehető legszélesebb körű és legnagyobb mértékű jogszerzésnek az is feltétele, hogy a szerződés ennek az igénynek megfelelően jelölje meg a felhasználási módokat, amelyekre a szerzőtől kapott engedély vonatkozik, illetve a felhasználás megengedett mértékét, mert ennek hiányában a 43. § (5) bekezdése, illetve a 42. § (3) bekezdése alapján a szerződést a szerző javára szóló módon, megszorítóan kell értelmezni.

A 43. § (4) bekezdésére figyelemmel ugyancsak szükséges annak szerződésbe foglalása, hogy a megbízó a szerzői jogi védelem alatt álló híryanagokon területi és időbeli korlátozástól mentes felhasználási jogot szerez. A „korlátlan felhasználási jog” kikötésének azonban vannak bizonyos akadályai, illetve korlátjai (ld. a 44. § (1) bekezdését a meghatározatlan jövőbeli mű felhasználására vonatkozó engedély semmisségéről, illetve a § (2) bekezdését a szerződés megkötésekor ismeretlen felhasználási módra vonatkozó felhasználási engedély érvénytelenségéről).

[A szakértői vélemény vége; az I. Melléklet következik]

I. Melléklet

XI/A. Fejezet AZ ADATBÁZISOK ELŐÁLLÍTÓINAK VÉDELME

84/A. § (1) Ha a törvény eltérően nem rendelkezik, az adatbázis (60/A. §) előállítójának hozzájárulása szükséges ahhoz, hogy az adatbázis tartalmának egészét vagy jelentős részét

a) másolat készítése útján [18. § (1) bek. *b)* pont] többszörözzék (a továbbiakban: kimásolás);

b) a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tegyék az adatbázis példányainak terjesztésével vagy – a 26. § (8) bekezdésében szabályozott módon – a nyilvánossághoz való közvetítéssel (a továbbiakban: újrahasznosítás).

(2) Az (1) bekezdés *b)* pontjában említett terjesztésen a terjesztés következő eseteit kell érteni: adásvétellel vagy a tulajdonjog más módon történő átruházásával való forgalomba hozatal, az országba forgalomba hozatali céllal történő behozatal és bérbeadás. A 23. § (5) bekezdését megfelelően alkalmazni kell az adatbázis előállítójának jogaira is.

(3) Az adatbázis előállítójának hozzájárulása nélkül ismételt és rendszeresen nem másolható ki, illetve nem hasznosítható újra az adatbázis tartalmának jelentéktelen része sem, ha ez sérelmes az adatbázis rendes felhasználására, vagy indokolatlanul károsítja az adatbázis előállítójának jogos érdekeit.

(4) Az (1)-(3) bekezdésben szabályozott felhasználásokért – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – díjazás jár.

(5) Az adatbázis előállítóját akkor illetik meg az (1)-(3) bekezdésben szabályozott jogok, ha az adatbázis tartalmának megszerzése, ellenőrzése vagy megjelenítése jelentős ráfordítást igényelt.

(6) Az (1)-(3) bekezdésben szabályozott jogok az adatbázis előállítójaként azt a természetes személyt, jogi személyt vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságot illetik meg, aki vagy amely saját nevében és kockázatára kezdeményezte az adatbázis előállítását, gondoskodva az ehhez szükséges ráfordításokról.

(7) Az adatbázis előállítóját az (1)-(3) bekezdésben szabályozott jogok attól függetlenül illetik meg, hogy az adatbázis szerzői jogi vagy bármilyen más jogi védelemben részesül-e. E jogok az adatbázis előállítóját megilletik akkor is, ha az adatbázis részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi – vagy bármilyen más jogi – védelemben.

(8) Az adatbázis előállítójának jogai nem érintik az adatbázisba felvett egyes művek szerzőinek jogait, illetve az adatbázis tartalmának egyes elemeire vonatkozó egyéb jogokat.

(9) Nemzetközi szerződés eltérő rendelkezése hiányában az e törvényben meghatározott védelem akkor illeti meg az adatbázis előállítóját, ha

a) magyar állampolgár vagy szokásos tartózkodási helye belföldön van;

b) jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság esetén belföldön vették nyilvántartásba és a létesítő okiratban megjelölt székhelye, a központi ügyvezetésének helye vagy az üzleti tevékenységének fő helye belföldön van.

(10) A (9) bekezdés b) pontjában szabályozott esetben az e törvényben meghatározott védelem akkor illeti meg azt a jogi személyt vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságot, amelynek csak a létesítő okiratban megjelölt székhelye van belföldön, ha működése ténylegesen és folyamatosan a Magyar Köztársaság gazdaságához kapcsolódik.

84/B. § (1) Nem szükséges az adatbázis előállítójának hozzájárulása ahhoz, hogy a nyilvánosságra hozott adatbázist jogszerűen felhasználó személy az adatbázis tartalmának jelentéktelen részét – akár ismételten és rendszeresen is – kimásolja, illetve újrahasznosítsa.

(2) Ha csak az adatbázis valamely részének felhasználására szereztek jogot, az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést az adatbázis e részére kell alkalmazni.

(3) A nyilvánosságra hozott adatbázist jogszerűen felhasználó személy sem végezhet olyan cselekményeket, amelyek sérelmesek az adatbázis rendes felhasználására vagy indokolatlanul károsítják az előállító jogos érdekeit.

(4) Az (1) és a (2) bekezdésben foglalt rendelkezések nem érintik az adatbázisba felvett egyes művek szerzőinek jogait, illetve az adatbázis tartalmának egyéb elemeire vonatkozó szomszédos jogokat.

(5) Semmis a felhasználási szerződésnek az a kikötése, amely eltér az (1)-(4) bekezdésben foglaltaktól.

84/C. § (1) Magáncélra bárki kimásolhatja az adatbázis tartalmának jelentős részét is, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. E rendelkezés nem vonatkozik a számítástechnikai eszközökkel működtetett adatbázisra.

(2) A forrás megjelölésével iskolai oktatás vagy tudományos kutatás céljára - a célnak megfelelő módon és mértékig - az adatbázis tartalmának jelentős része is kimásolható, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja.

(3) Bíróági, továbbá államigazgatási vagy más hatósági eljárásban bizonyítás céljára az adatbázis tartalmának jelentős része is kimásolható vagy újrahasznosítható, a célnak megfelelő módon és mértékig.

(4) A szabad felhasználásnak az (1)-(3) bekezdésben szabályozott eseteire a 33. §-t megfelelően alkalmazni kell.

84/D. § (1) Az e fejezetben szabályozott jogok a következő időtartamban részesülnek védelemben: az adatbázis első nyilvánosságra hozatalát követő év első napjától számított tizenöt évig, illetve az adatbázis elkészítését követő év első napjától számított tizenöt évig, ha ezalatt nem hozták nyilvánosságra az adatbázist.

2) Az adatbázisnak az (1) bekezdés szerint számított védelmi ideje újra kezdődik, ha az adatbázis tartalmát jelentősen megváltoztatják úgy, hogy annak eredményeként a megváltoztatott adatbázis önállóan is jelentős ráfordítással előállítottak számít. Az adatbázis

tartalmának jelentős megváltoztatása eredhet az egymást követő bővítések, elhagyások és módosítások halmozódásából is.

84/E. § (1) Az e fejezetben szabályozott jogokra a 83. § (1) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha e törvény szerint az adatbázis előállítójának díjazás jár, a 16. § (4) bekezdésének első mondatában foglalt – a díjazás arányos mértékére vonatkozó – rendelkezést az adatbázis előállítója esetében is alkalmazni kell.

(3) Ahol más jogszabály szomszédos jogot vagy szomszédos jogokat említ, azon – a jogszabály eltérő rendelkezése hiányában, illetve a nemzetközi szerződést kihirdető jogszabály kivételével – az adatbázis előállítójának jogát vagy jogait is érteni kell.

[Az I. Melléklet vége; a II. Melléklet következik]

II. Melléklet

A felhasználási szerződések általános szabályai

42. § (1) Felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.

(2) A felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg. A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény vagy más jogszabály az eltérést nem tiltja.

(3) Ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

43. § (1) A felhasználási szerződés csak kifejezett kikötés esetén ad kizárólagos jogot. Kizárólagos felhasználási engedély alapján csak a jogszerző használhatja fel a művet, a szerző további felhasználási engedélyt nem adhat, és maga is csak akkor marad jogosult a mű felhasználására, ha ezt a szerződésben kikötötték.

(2) A kizárólagos felhasználási engedélyt tartalmazó szerződés megkötése előtt adott nem kizárólagos felhasználási engedély fennmarad, kivéve, ha a szerző és a felhasználásra nem kizárólagos jogot szerző felhasználó közötti szerződés eltérően rendelkezik.

(3) A felhasználási engedély korlátozható valamely területre, időtartamra, felhasználási módra és a felhasználás meghatározott mértékére.

(4) Jogszabály vagy a szerződés eltérő rendelkezése hiányában a felhasználási engedély a Magyar Köztársaság területére terjed ki és időtartama a szerződés tárgyát képező műhöz hasonló művek felhasználására kötött szerződések szokásos időtartamához igazodik.

(5) Ha a szerződés nem jelöli meg azokat a felhasználási módokat, amelyekre az engedély vonatkozik, illetve nem határozza meg a felhasználás megengedett mértékét, az engedély a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozódik.

44. § (1) Semmis a felhasználási szerződésnek az a kikötése, amellyel a szerző meghatározatlan számú jövőbeli művének felhasználására ad engedélyt.

(2) A szerződés megkötésekor ismeretlen felhasználási módra vonatkozó felhasználási engedély érvényesen nem adható. A felhasználásnak a szerződés megkötését követően kialakuló módszere nem tekinthető a szerződés megkötésekor még ismeretlen felhasználási módnak pusztán azért, mert a korábban is ismert felhasználási mód megvalósítását hatékonyabban, kedvezőbb feltételekkel vagy jobb minőségben teszi lehetővé.

45. § (1) A felhasználási szerződést - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - írásba kell foglalni.

(2) Nem kötelező a szerződés írásba foglalása napilapban vagy folyóiratban történő közzétételre kötött szerződés esetén.

46. § (1) A felhasználó az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte.

(2) A felhasználási engedély a felhasználó gazdálkodó szervezet megszűnése vagy szervezeti egységének kiválása esetén a szerző beleegyezése nélkül átszáll a jogutódra.

(3) Ha a felhasználó a szerző beleegyezése nélkül ruházza át a jogait, illetve ad további felhasználási engedélyt, vagy ha a felhasználási engedély a szerző beleegyezése nélkül száll át, a felhasználó és a jogszerző egyetemlegesen felelnek a felhasználási szerződés teljesítéséért.

47. § (1) A felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén terjed ki a mű átdolgozására.

(2) A mű többszörözésére adott engedély csak kifejezett kikötés esetén ad a felhasználónak jogot arra, hogy a művet kép- vagy hangfelvételen rögzítse, illetve, hogy azt számítógéppel vagy elektronikus adathordozóra másolja.

(3) A mű terjesztésére adott engedély csak kifejezett kikötés esetén ad a felhasználónak jogot arra, hogy a műpéldányokat forgalomba hozatal céljából behozza az országba.

(4) A mű többszörözésére adott engedély – kétség esetén – kiterjed a többszörözött műpéldányok terjesztésére is. Ez nem vonatkozik a műpéldányoknak az országba forgalomba hozatal céljából történő behozatalára.

48. § A polgári jog általános szabályai szerint a bíróság akkor is módosíthatja a felhasználási szerződést, ha az a szerzőnek a felhasználás eredményéből való arányos részesedéshez fűződő lényeges jogos érdekét azért sérti, mert a mű felhasználása iránti igénynek a szerződéskötést követően bekövetkezett jelentős növekedése miatt feltűnően naggyá válik a felek szolgáltatásai közötti értékkülönbség.

49. § (1) A jövőben megalkotandó műre vonatkozó szerződés alapján átadott mű elfogadásáról a felhasználó a mű átadásától számított két hónapon belül köteles nyilatkozni. Ha a művet a felhasználó kijavításra visszaadta, a határidő a kijavított mű átadásától számít. Ha a felhasználó az elfogadásra nyitva álló határidőn belül nem nyilatkozik, a művet elfogadottnak kell tekinteni.

(2) Ha a szerződés jövőben megalkotandó műre szól, a felhasználó jogosult az elkészült művet indokolt esetben – megfelelő határidő tűzésével – a szerzőnek kijavítás végett ismételtén is visszaadni.

(3) Ha a szerző a kijavítást alapos ok nélkül megtagadja vagy határidőre nem végzi el, a felhasználó a szerződéstől díjfizetés kötelezettsége nélkül elállhat.

(4) Ha a mű javítás után sem alkalmas a felhasználásra, a szerzőt csak mérsékelt díjazás illeti meg.

50. § Ha a szerző a mű felhasználásához hozzájárult, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat köteles végrehajtani. Ha e kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem tud eleget tenni, a felhasználó a változtatásokat hozzájárulása nélkül is végrehajthatja.

51. § (1) A szerző felmondhatja a kizárólagos felhasználási engedélyt tartalmazó szerződést, ha

a) a felhasználó nem kezdi meg a mű felhasználását a szerződésben meghatározott vagy – ennek hiányában – az adott helyzetben általában elvárható időn belül; vagy

b) a felhasználó a szerzővel megszerzett jogait nyilvánvalóan a szerződés céljának megvalósítására alkalmatlan módon vagy nem rendeltetésszerűen gyakorolja.

(2) Ha a felhasználási szerződést határozatlan vagy öt évnél hosszabb időtartamra kötötték, a szerző az (1) bekezdésben szabályozott felmondási jogát csak a szerződés megkötésétől számított két év eltelté után gyakorolhatja.

(3) A felmondás jogát a szerző csak azt követően gyakorolhatja, hogy a teljesítésre a felhasználónak megfelelő határidőt szabott és az eredménytelenül telt el.

(4) Az (1) bekezdésben szabályozott felmondási jogáról a szerző előzetesen nem mondhat le; gyakorlását szerzővel csak a szerzőkötést vagy – ha ez a későbbi – a mű átadását követő legfeljebb ötéves időtartamra lehet kizárni.

(5) Felmondás helyett a szerző – a felhasználásért fizetendő díj arányos csökkentése mellett – megszüntetheti az engedély kizárólagosságát.

52. § (1) Ha a felhasználási szerződést jövőben megalkotandó művekre úgy kötik meg, hogy a jövőbeli műveket csak fajtájuk vagy jellegük szerint jelölik meg, a szerződés megkötésétől számított öt év elteltével és azt követően újabb öt-öt év elteltével bármelyik fél hat hónapra felmondhatja a szerződést.

(2) A szerző az (1) bekezdésben szabályozott felmondási jogról előzetesen nem mondhat le.

53. § (1) Ha a szerző alapos okból visszavonja a mű nyilvánosságra hozatalához adott engedélyt vagy a már nyilvánosságra hozott művének további felhasználását ilyen okból megtiltja, a felhasználási szerződést felmondhatja.

(2) A felmondási jog gyakorlásának feltétele, hogy a szerző adjon biztosítékot a nyilatkozat időpontjáig felmerült kár megtérítésére.

(3) Ha a felhasználási szerződésnek az (1) bekezdésben szabályozott okból történő felmondását követően a szerző ismét hozzá kíván járulni a mű nyilvánosságra hozatalához vagy további felhasználásához, a korábbi felhasználót előfelhasználói jog illeti meg.

(4) Az előfelhasználási jogra az elővásárlási jogra irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

54. § A felhasználási szerződés a jövőre nézve megszűnik a szerződésben megállapított idő elteltével vagy a szerződésben meghatározott körülmények bekövetkeztével, valamint akkor is, ha a védelmi idő eltelt.

55. § A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre, valamint az előadóművészi teljesítmények felhasználására vonatkozó szerződésekre is.

[A II. Melléklet vége]

Budapest, 2004. július 14.

Dr. Sár Csaba
a tanács elnöke

id. Dr. Ficsor Mihály
a tanács előadó tagja

Dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja